

Геннадій УДОВЕНКО,

Міністр закордонних справ України (1994–1998), народний депутат України двох скликань, член колегії Міністерства закордонних справ України

Я пишаюся тим, що з самого початку дипломатичної кар'єри мені випало займатися архівною справою. А було це так. Наприкінці 1959-го я прийшов працювати в Міністерство закордонних справ України. Прийшов доволі зрілою людиною, бо за спиною вже було навчання на факультеті міжнародних відносин Київського університету, а також робота

на посаді... голови одного із колгоспів Сквирського району на Київщині. Приблизно через півроку після мого приходу в МЗС завідувачу архівом нашого відомства Тамару Жихареву відрядили до Секретаріату ЮНЕСКО і на мене “звалили” її обов'язки. Мене ж ніхто не звільняв від моїх щоденних справ, отож довелося поєднувати дві функції. Скажу одразу: було нелегко, але архівна практика, архівний досвід дуже знадобилися. Пояснюю, що собою являв наш міністерський архів тих часів. Він складався з двох частин: архіву Мануїльського, зібрання документів ООН та інших міжнародних організацій, з якими співпрацювала Україна. Щодня ми отримували декілька великих ящиків таких документів, кожен з яких я повинен був переглянути й відповідно до тематики знайти йому місце на полиці. Так, це була рутинна справа, проте я вдячний долі за те, що нею займався. Користь від того – надзвичайна. Досить сказати, що, не виходячи з кабінету, я ознайомився зі структурою та специфікою діяльності ООН. Багато нового відкрив для себе, перечитуючи стенограми засідань Генеральної асамблеї ООН, Ради безпеки цієї організації. Цікаві речі виявляв, “копаючись” в архіві Мануїльського. Як відомо, він був генсеком III Комінтерну, одним із найближчих соратників Сталіна. І ось раптом такий поворот: його відправляють в Україну, призначивши міністром закордонних справ. Архів “переїхав” разом із Мануїльським, але документи перебували під грифом “Таємно”. Пам'ятаю, якось до нас приїхала одна жіночка,

яка працювала секретарем Мануїльського. Вона готувала спогади про нього. Її робота з архівом запам'яталася мені добре. Річ у тім, що архів Мануїльського був невпорядкований, тому місяців три (стільки часу тривало відрядження цієї жіночки) я щоранку видавав замовлені документи під розписку, а наприкінці робочого дня приймав їх від неї, перераховуючи кожен аркуш. Хочу знову згадати нашого архівіста Тамару Жихареву, яка речно ставилася до своєї роботи й контролювала, щоб після кожної поїздки за кордон дипломати подавали документи про свої зустрічі, участь у важливих зовнішньо-політичних заходах. Було й таке правило: з 18-ї до 24-ї години співробітники Міністерства заступали на чергування, протягом якого потрібно було ще й зробити розмітку періодичних друкованих видань, котрі надходили на нашу адресу. Опрацьовували кожен номер газети чи журналу і вносили у файли вирізки публікацій, що стосувалися міжнародної проблематики. Це дало змогу створити потужний галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України. Загалом ця система, про яку я розповів, сформувала стиль мого життя, від якого я не відступав понад чотири десятиліття, перебуваючи на дипломатичній службі, і наступні 10 років роботи у Верховній Раді України. Я весь час працюю над поповненням свого архіву. У мене близько 1000 файлів, які містять тисячі вирізок з газет, нотаток. Минулого року частину цих документів я передав Дипломатичній академії. Решту буду впорядковувати й обов'язково подарую майбутнім дипломатам. Отож, моя кар'єра почалася з архіву й донині ця робота триває, і я отримую від неї задоволення. Непокоїть лише одне – чому так повільно йде процес розсекречення документів з грифом “Таємно” колишньої радянської держави з її тоталітарним минулим? Звичайно, якась частина документів з огляду на різні причини може залишатися засекреченою, але інші менш “небезпечні” матеріали потрібно оприлюднювати. Ми повинні знати про те, що з нами було, з документів, першоджерел.